

FİNANS SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARI, BİREYSEL YATIRIMLARINDA FİNANSAL OKURYAZAR OLARAK MI DAVRANIR?

İdil Özlem KOÇ¹

Gönderim tarihi: 02.10.2023

Kabul tarihi: 01.07.2024

Özet

Yatırımcıların finansal okuryazar olması, isabetli finansal kararlar almaları açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle finans sektörü çalışanlarının, kurumsal yatırımcılar olarak profesyonel yaşamlarında finansal okuryazar oldukları varsayılır. Bu çalışmada, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen profesyonel finans sektörü çalışanlarının bireysel yatırımlarına dair kararlar alırken finansal okuryazar olarak davranıp davranmadıkları incelenmiştir. Ayrıca, finans sektörü çalışanlarının finansal okuryazarlıklarını etkileyen değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, bireysel yatırımları olan 346 finans sektörü çalışanına, bireysel yatırımları hakkında anket uygulanmıştır. Lojistik regresyon analizi ile üç model geliştirilmiştir. Bu modellerde bağımsız değişken olarak cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, eğitim alanı, deneyim ve bireysel yatırım tutarı kullanılmıştır. Analiz sonuçları, finans sektörü çalışanlarının bireysel yatırımlarına dair kararları alırken de finansal okuryazarlıklarının etkili olduğunu göstermiştir. Finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörler arasında cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, mezun olunan alan, deneyim ve yatırılan fon miktarı öne çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, Kurumsal yatırımcı, Finansal karar verme, Finansal bilgi, Finans sektörü

JEL Sınıflaması: G2, G11, I22

DO FINANCE SECTOR PROFESSIONALS EXHIBIT FINANCIAL LITERACY IN INDIVIDUAL INVESTMENT DECISIONS?

Abstract

Financial literacy is of paramount importance for investors to make accurate financial decisions. It is generally assumed that finance sector employees, as institutional investors, are financially literate in their professional lives. This study examines whether professional finance sector employees, selected through random sampling, behave as financially literate individuals when making decisions about their individual investments. Additionally, the study aims to identify the variables influencing the financial literacy of these employees. The research involved administering a survey to 346 finance sector employees with individual investments. Logistic regression analysis was employed to develop three models. In these models, independent variables included gender, age, marital status, education level, field of education, experience, and the amount of individual investment. The analysis results indicated that the financial literacy of finance sector employees significantly impacts their decisions regarding individual investments. The factors influencing the level of financial literacy were identified as gender, age, education level, field of graduation, experience, and the amount of funds invested.

Keywords: Financial literacy, Financial decisions, Institutional investor, Financial knowledge, Finance sector

JEL Classification: G2, G11, I2

¹ Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, iokoc@marmara.edu.tr,
ORCID ID:0000-0001-5300-5022.

1. Giriş

Kurumsal yatırımcılar işleri gereği menkul kıymet fonlarını veya portföylerini yönetirler. Genellikle kurumsal ya da profesyonel yatırımcıların rasyonel davranarak karar verdikleri (Thaler,1999) ve bu kararları alırken finansal yatırımlara dair analizlere ve portföy yönetimi tekniklerine uygun davrandıkları bilinir ya da öngörülür.

Kurumsal yatırımcılar, finansal bilgi ve onun uygulamasını da içerecek şekilde finansal okuryazar davranışları gösterirler. Hassan Al-Tamimi ve Anood Bin Kalli (2009), finans, bankacılık ve yatırım alanlarında çalışanların, diğer kişilerden daha yüksek seviyede finansal okuryazar olmasını beklemektedir.

Bu durumda şu sorular sorulabilir; finansal okuryazar olması gereken finans sektörü çalışanları, kendi bireysel yatırımlarında da finansal okuryazar olarak mı karar verirler? Aldıkları eğitim ve edindikleri tecrübeyi bireysel yatırım kararlarında dikkate alırlar mı?

Wagner (2015), finansal okuryazar olmanın, bireylerin uzun veya kısa vadeli kararları üzerinde önemli rolünün varlığını ve karmaşık finansal piyasalarda okuma-yazma ve matematik becerisine sahip olmanın çok önemli olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle finansal okuryazarlığın bu tür finansal kararlarda kullanılabilmesi veya etkisinin görülmesi birtakım etkenlere bağlıdır. Van Rooij vd.(2011) finansal okuryazarlığın, eğitim, yaş ve cinsiyete bağlı olarak önemli ölçüde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada kurumsal yatırımcı olarak söz edilen finans sektörü çalışanlarının, kendi bireysel yatırımlarına dair finansal kararlarda, finansal okuryazarlığın varlığı ve öğrendikleri finansal bilgileri uygulayıp uygulamadıkları, anket verileri kullanılarak lojistik regresyon yöntemi ile araştırılmıştır. Uygulamaları durumunda finansal okuryazarlık değişkenini etkileyen faktörler de ayrıca belirlenmiştir. Çalışma, finans sektörü çalışanlarının, bireysel yatırımlarındaki tavır ve davranışlarını ölçmeye yönelik olması nedeniyle, diğer çalışmalardan ayrıştığı düşünülmektedir. Genelde literatürdeki çalışmalar ya kurumsal yatırımcının profesyonel yatırımları ya da bireysel yatırımcıların şahsi yatırımları ile ilgilidir.

Sermaye piyasalarında bilgilerin hızla yayılması ve doğru uygulamaların piyasadaki kararlara da doğru yansıtacağı düşüncesinden hareket ederek, çalışma neticesinde finans sektörü çalışanlarının (banka, emeklilik fonları, yatırım şirketleri gibi kurumlarda) bireysel yatırımlarında dahi finansal okuryazar olarak davranış göstermesi, onları toplum nezdinde bireysel yatırımcıların alacağı kararlarda taklit edilir duruma getirecektir. Başka bir deyişle; finans sektörü çalışanlarının, bireysel yatırımlarında da finansal okuryazar olarak davranması, finansal piyasalarda finansal okuryazar olma eğilimini geliştireceği ve yaygınlaştıracığı beklenmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde; finansal okuryazarlık ve finansal bilgi kavramı değerlendirilecek, finansal kararlarda finansal okuryazarlığın etkisi tartışılacaktır. Ayrıca finansal okuryazarlığı etkileyebilen faktörlerden bahsedilecek ve son bölümde de finansal

kurumlarda çalışanların, bireysel yatırımlarında finansal okuryazarlığa dair davranışlar gösterip göstermediği araştırılacaktır. Araştırmanın devamında bireysel yatırımlarında dahi finansal okuryazar olarak karar veren finans sektörü profesyonellerinin, finansal okuryazarlıklarını etkileyen demografik faktörleri ortaya konacaktır.

2. Literatür Taraması

2.1. Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi

Huston (2010), genel olarak okuryazarlığı; anlama (örneğin; kelime bilgisi, sembolleri vb.) ve metin, belge, nicel bilgileri kullanma (okuma, yazma ve hesaplama yeteneği vb.) olarak tanımlar. Bu durumda finansal okuryazarlık da, genel anlamdaki okuryazarlık tanımında olduğu gibi iki bileşende ortaya konulabilir. Bunlardan birisi; bireysel finans bilgisini anlama, diğeri de bu bilgilerin kullanımı yani uygulanmasıdır. Böylece finansal okuryazarlığı ölçerken yalnızca kişinin bilgiyi bilip bilmediğini değil, aynı zamanda onu uygun şekilde uygulayıp uygulamadığını belirlemek önemli olacaktır (Huston, 2010).

Wagner (2015) finansal okuryazarlık kavramının tanımını yapmanın zor olduğunu belirtmiştir. Aslında finansal okuryazarlık tanımı tam olarak yapılamasa da farklı açılardan tanımlanarak, kavram ortaya konulabilir. Bu durumda Lusardi ve Mitchell (2014), finansal okuryazarlık kavramını; insanların ekonomik bilgileri işleme ve finansal planlama, servet birikimi, borç ve emeklilikleri hakkında bilinçli karar verme yeteneği olarak tanımlamıştır. Ayrıca finansal okuryazarlık; kişinin finansal kaynaklarını etkin bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerilerini kullanma yeteneğidir (Swiecka vd. 2020). Yukarıdaki tanımlardan da görüleceği üzere, finansal okuryazarlık literatürde farklı açılardan tanımlansa da özünde tanımlar birbirinin benzeri sayılabilir (Kadoya ve Khan, 2020).

Ayrıca çok sık olarak finansal okuryazarlık, temel kavramlarla ilişkilendirilerek ortaya konmaktadır. Buna göre, finansal okuryazarlık, faiz, enflasyon, risk ve çeşitlendirmenin etkilerini ve paranın zaman değerini, paradan elde edilecek faydaların nasıl artırılacağını anlama yeteneği (Kadoya ve Khan, 2020), bileşik faizin kullanımı, nominal ve gerçek değer arasındaki farklılık gibi temel finansal kavramlar hakkındaki bilgi olarak (Lusardi ve Tufano, 2009) belirtilmiştir. Genelde ampirik çalışmalarda kullanılan anket soruları, bu temel kavramlardan yola çıkılarak oluşturulmaktadır.

Deepak vd. (2015), finansal okuryazarlığın öznel bir kavram olması nedeniyle, farklı araştırmacılar tarafından farklı olarak tanımlandığını belirtir. Ayrıca Van Rooij vd. (2011), çalışmalarında, düşük seviyede finansal okuryazar olan kişilerin, pay senedi, pay senedi piyasası ve varlık fiyatlaması hakkında bilgilerinin yetersizliği nedeniyle bu tür piyasalardan çekindiklerini ve daha düşük miktarda pay senetlerine yatırım yaptıklarını tespit etmiştir.

Caplinska ve Ohotina (2019), refaha ulaşmanın esasının, finansal olanakları ya da seçenekleri en iyi şekilde değerlendirip, iyi finansal okuryazar olmak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca finansal konuları anlayan bir kişi, sadece finans alanında değil, bir bütün olarak tüm ekonomiyi anlayabilecek ve edindiği bilgilerle de nihayetinde refahını ve finansal kazancını artırabilecektir. Robb and Woodyard (2011) finansal bilginin önemli olduğunu fakat söz konusu bilginin refah üzerindeki etkisine dair soruların hala var olduğundan bahseder.

Finansal okuryazarlığı tanımlamada bazı araştırmacılar, sadece finansal bilgiyi kastetmekte, bazıları ise finansal okuryazarlığa, finansal bilgi ve deneyimi ekleyerek devamında da bu bilginin yetkin kullanımının finansal okuryazarlık tanımının içine alınabileceğini belirtir (Hung vd., 2009). Ayrıca finansal bilginin genellikle finansal okuryazarlığın merkezinde olduğunu, genel bilgidен de ayrıldığına işaret edilmiştir (Hung vd., 2009). Mahdavi and Horton (2014) da çalışmalarında finansal bilginin, finansal okuryazarlık için gerekli olduğunu fakat yeterli olamayacağını aktarmıştır. Bazı araştırmacılar, finansal bilgiyi, finansal okuryazarlığın bir bileşeni olarak da görmektedir (Knoll ve Houts, 2012). Huston (2010) ise finansal bilginin, finansal okuryazarlığın ayrılmaz bir boyutu olduğunu söylerken, ikisinin birbirinin eşdeğeri olmadığını ve finansal okuryazarlığın uygulama boyutunun finansal bilgi kullanılarak yapılacağından söz eder. Hatta finansal bilginin, finansal okuryazarlık ile ilişkisini ortaya koyarken, kişinin finansal bilgiyi kullanma ve uygulama yeteneğine ve güvenine sahip olmasının da önemini vurgulamıştır (Huston, 2010).

Sonuç olarak finansal okuryazarlık, finansal bilgi ile birlikte ortaya konursa; doğru finansal kararlar alabilmek için finansal bilgi ve becerilerin bir bileşeni olmaktadır (Lusardi (2008). Huston (2010), literatürde finansal okuryazarlığın, finansal bilginin ve finansal eğitimin sık sık birbirinin yerine kullanılabildiğinden söz etmiştir. Finansal bilgideki bir eksiklik, finansal okuryazarlıkta da probleme yol açabilecektir (Mahdavi and Horton , 2014).

2.2. Finansal Okuryazarlık ve Finansal Kararlara Etkisi

Raut (2020), birçok araştırmacının yapmış olduğu çalışmalarda, finansal okuryazarlığın, kişilerin finansal kararları alma yeteneğini etkilediğini belirtir. Başka bir açıdan söylemek gerekirse; kişilerin finansal okuryazarlıkta yetersizliği; onları kendi koşullarına uygun finansal kararlarını oluşturmada da yetersiz kılacağını ortaya koyar. Bu durumda finansal kararların; kişilerin kaynaklarını nasıl harcadığı, nasıl tasarruf yaptığı, nasıl ödünç aldığı ve paralarını nasıl ve nerelere yatırdığı ile ilişkili olduğu söylenebilir (Hassan Al-Tamimi ve Anood Bin Kalli 2009; Dewi vd., 2020).

Finansal piyasaların gelişmesiyle birlikte, bireylerin finansal durumlarını daha iyi yönetmeleri için tasarruf, yatırım, ödeme, borçlanma ve risk yönetimi gibi çeşitli konularda ve geniş bir yelpazede çok sayıda finansal araç ortaya konmuştur (Lyons ve Kass-Hanna, 2021). Fakat finansal araçlara kolay erişilebilir olunmasına rağmen, küçük ya da bireysel

yatırımcılar özellikle de finansal açıdan yeterli olmayan, tecrübesiz yatırımcılar, finansal araçları karmaşık yapıları nedeniyle anlamakta ve kullanmakta zorlanırlar (Lusardi, 2012). Lusardi, Mitchell (2007) ve Mouna , Anis (2017) de finansal okuryazarlık seviyesi düşük olan kişilerin, emeklilik için plan yapma ve pay senetlerine yatırım eğilimlerinin de yetersiz olduğunu belirtir. Yew vd. (2017) ise finansal okuryazar olan bireylerin; refah seviyelerini iyileştirmede ve riskleri yönetmede daha iyi finansal kararlar aldıklarını tespit etmiştir.

Kişilerin bireysel finansını daha iyi yönetmesi, uygun kararlar alması; iletişimin ve dijitalleşmenin arttığı günümüzde önemli rol oynar. Çünkü bireyin alacağı kararların doğru olması, tüm toplumu ilgilendirmekte ve kolayca yayılmaktadır. Özellikle de dijital finansa geçilmesiyle, bireyler artık finansal ürünleri satın alıp-almamaya karar vermeden önce daha fazla bilgi edinme arayışında olmakta ve finansal konularla uğraşırken de yetersiz bilgiye sahip olmanın sonuçlarını bilmektedir. Neticede, bireyin finansal piyasalarda alacağı doğru kararlar, finansal istikrar ile bağlantılı olmakta ve ekonomileri daha başarılı yapmaktadır (Dewi vd.,2020).

Ayrıca finansal teknolojiadaki (fintech) hızlı gelişim ile kişilerin ödeme yapış tarzları, finansal yatırımlarına karar verme ve finansal tavsiye alma şekilleri de gelişmiş ve değişmiştir. Bu bağlamda, insanların finans konularında ne kadar bilgili olduklarını ve finans hakkındaki bilgilerinin finansal kararlarını ne ölçüde etkilediğini anlamak önemlidir (Lusardi, 2019). Singh (2014), alınan finansal kararların doğru olmasının; finansal danışman ya da bireysel yatırımcılar tarafından alınmasına bağlı olmaksızın, finansal okuryazarlık veya finansal bilgi yetisi/yeteneği veya derecesine bağlı olduğunu belirtmiştir.

Finansal bilgi veya finansal okuryazarlık hayatın her döneminde gerekli olmaktadır. İnsanların tatmin edici düzeyde finansal okuryazar olması, kendilerinin yaşam standartlarını yükseltmede önem taşır. Bu durumda, Grohmann (2018) finansal okuryazarlığın artması ile alınan finansal kararların da iyileşmiş olacağına dikkat çekmiştir.

Finansal okuryazar olan tüketiciler veya yatırımcılar, ekonominin olumsuz zamanlarında sorunsuzca ayakta kalabilecek ve olumsuz koşullara direnebilecektir. Çünkü onlar zamanında yeterince ve bilinçlice tasarruf yapmış, olumsuzluklar için çeşitli sigortalar satın almış ve yatırımlarını çeşitlendirmiş durumda olacaklardır (Deepak vd. 2015).

Dewi vd. (2020), bir birey ne kadar finansal okuryazarsa, finansal karar vermede de o kadar rasyonel olacaktır. Simon (1997) da bireylerin tamamen rasyonel bir karar vermesi için; yeterli bilgiye, motivasyona veya zamana tam olarak sahip olmadığından söz eder (Simon,1997'den aktaran Raut, 2020). Raut (2020)'a göre teknik bilgi ve yatırım deneyimi eksikliği gibi kısıtlar, yatırımcıların irrasyonel karar almalarının temel bileşenleridir.

3. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Değişkenler

Hung vd. (2009), finansal okuryazarlığın rolü ve eksikliğinden kaynaklanan sorunların boyutuyla ilgili tartışmaların önemli bir kısmını, finansal okuryazarlığın tanımı ve ölçülmesindeki çeşitliliğe bağlamaktadır. Finansal okuryazarlığı doğru bir şekilde ölçebilmek için, öncelikle onu etkileyen faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir (Deepak vd., 2015). Wagner (2015), demografik faktörler olarak bireylerin cinsiyeti, etnik kökeni, medeni durumu, iş durumu, yaşı, gelir seviyesi, eğitim durumu ve çocuk sayısı gibi değişkenlerin dikkate alınabileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada, Wagner'in belirttiği bazı değişkenler bağımsız değişken olarak analizde kullanılmıştır.

3.1. Finansal Eğitim

Wagner (2015), Kaiser ve Menkoff (2017) finansal eğitimin, finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu belirtir. Finansal eğitim programları, tasarruf alışkanlıklarına ve kişilerin finansal kararlarına katkıda bulunarak, onları geliştirmektedir (Lusardi, 2008). Huston (2010) finansal eğitimin, bir kişinin finansal bilgisini çoğaltan ve finansal bilginin kullanımının da finansal okuryazarlığı arttıran bir girdi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca finansal eğitimin etkisinin, düşük gelire sahip yatırımcılar için daha az olabileceği tespit edilmiştir (Kaiser ve Menkoff, 2017).

Çeşitli araştırmalarda, finansal eğitim, finansal okuryazarlığı önemli ölçüde artıran ve belki de en fazla etkileyen faktör olarak ortaya konmuştur (Deepak vd. 2015). Bu da bir yatırımcının, genel eğitim düzeyi, yaşı, geliri, cinsiyeti ve aile geçmişi ne olursa olsun, finansal eğitim almaya yönelik çabasının, finansal okuryazarlık düzeyine olumlu katkılar sağlayabileceğinin göstergesi olarak değerlendirilir (Deepak vd.,2015).

Finansal okuryazarlık, özellikle finansal eğitime olan ihtiyacı belirlemede önemli rol de üstlenir. Eğer finansal okuryazarlık iyi bir şekilde tanımlanır ve uygun bir şekilde ölçülürse; eğitime sağladığı katkı da ortaya çıkacaktır. Ayrıca finansal okuryazarlık, kişilerin neden uygun veya etkin finansal kararlar veremediklerini de anlamaya katkı sağlar (Huston, 2010). Bunun neticesinde kişilerin bireysel kararlarında, okullarda aldıkları eğitimin ve kursların etkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin; Scott'un (2010) lise öğrencileri ile ilgili çalışmasında, eğitimin finansal kararlar üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Scott (2010), ayrıca sadece eğitimin, finansal karar kalitesini artırmadığını da belirtir.

Widyastuti vd. (2020), finansal eğitimi, bireylerin finansal kavramlar ve ürünler konusundaki bilgi ve becerilerini geliştirdikleri bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu sürecin sonunda, bireyler aldıkları finansal kararlarla refah seviyelerini artıracaklardır.

Finansal bilginin finansal okuryazarlık için gerekli bir koşul olduğu varsayımından yola çıkarak, kadınlar üzerine yapılan bir çalışmada, daha yüksek gelirli kadınların daha fazla

finansal okuryazar olduğu ve aldıkları eğitim seviyelerinin finansal bilgi skorlarına olumlu katkıda bulunduğu tespit edilmiştir (Mahdavi ve Horton, 2014). Finansal eğitim ile finansal okuryazarlık arasında olumlu ilişkiyi ortaya koyan birçok çalışmaya rağmen, Widayastuti vd. (2020) yaptıkları analizde, finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir etkisini bulamamıştır.

Çeşitli çalışmalarda finansal okuryazarlık, finansal eğitim ve finansal bilgi kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır (Huston, 2010). Ancak bu çalışmada, finansal okuryazarlık ile finansal eğitim ayrı fakat birbirini etkileyen kavramlar olarak ele alınmıştır.

3.2. Finansal Deneyim

Finansal varlık hakkındaki deneyimin paylaşımı da finansal okuryazarlığa katkıda bulunan bir faktör olarak kabul edilebilir (Dewi vd.,2020). Özellikle finans sektöründe çalışanların, çalışma hayatlarında edindikleri tecrübeler, kendi finansal veya hizmet verdikleri yatırımcıların kararlarında etkili olabilecek ve onların finansal okuryazarlıklarının gelişimine katkı sağlayacaktır. Hogarth ve Hilgert (2002) da bilginin, tecrübe ile anlam kazanacağını, aksine tecrübe ya da pratik yapmadan sahip olunan bilginin, anlam ifade etmeyeceğini belirtmiştir. Hatta finansal okuryazar olan kişilerin, tecrübeye sahip oldukça, bilgileri ve yetenekleri arasında bir köprünün kurulabileceğinden de söz edilir (Dewi vd., 2020).

Frijns vd. (2014), finansal tecrübenin, finansal okuryazarlık üzerinde pozitif ve anlamlı ilişkisini bulmuştur. Finansal tecrübe, finansal okuryazarlığı tamamladığına göre, eğer bir kişi iyi düzeyde tecrübeye sahip ise, iyi seviyede de finansal okuryazar olacaktır. Aksi halde yeterince finansal tecrübesi yoksa, sahip olunan finansal okuryazarlık seviyesinin de düşük olacağı söylenmelidir (Ameliawati and Setiyani, 2018). Sohn vd.(2012) de aynı görüşü paylaşarak, araştırmalarında; kişilerin genellikle pay senetlerine bir kez yatırım yaptıktan sonra farklı bir bakış açısına sahip olduklarını ve finansal bilgilerinin arttığını tespit etmiştir.

3.3. Demografik Faktörler

Birçok çalışmada bireylerin yatırım kararları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiler incelenirken, yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile demografik faktörlerinin yatırım kararları üzerindeki etkisi de derinlemesine araştırılmıştır (Senda vd.,2020).

Bazı araştırmacılar demografik faktör olarak analizlerine yaş gruplarını, gelir düzeylerini ve cinsiyeti dahil ederek, söz konusu faktörlerin yatırımcıların finansal okuryazarlığı üzerindeki etkisini incelemiştir (Deepak vd., 2015). Volpe vd. (2002), online yatırımcının okuryazarlığına ilişkin araştırmasında; yatırımcı okuryazarlık seviyesinin bireylerin aldığı eğitim, sahip oldukları deneyim, yaş, gelir miktarı ve cinsiyetine göre değiştiğini saptamıştır. Kadınların, diğer katılımcılara nazaran daha düşük seviyede okuryazar olduğu, yaşlı yatırımcıların

gençlere göre performansı daha yüksek yatırımlar yaptığı sonucuna ulaşılmıştır (Volpe vd.,2002). Kadoya ve Khan (2020) Japonya’da yaptıkları araştırmada orta yaşlarda olanların finansal okuryazarlık seviyelerinin arttığını belirterek benzer sonuca ulaşmıştır. Ayrıca aynı araştırmacılar, orta yaşlardan sonra finansal okuryazarlık seviyesinin de düşmekte olduğunu ortaya koymuştur. Benzer sonucu Lusardi (2012) de ABD’de yaptığı araştırmada, yaşı büyük, kadın ve düşük eğitim seviyesine sahip kişilerin okuryazarlık seviyesini düşük olarak tespit etmiştir.

Lusardi (2019), finansal okuryazarlık açısından ülkeler arasında cinsiyete ilişkin farklılığı olduğunu belirtmiştir. Kadınların belirli konulara ilişkin soruları doğru yanıtlama oranının düşük olduğunu ve kadınlar arasında finansal bilgi eksikliğinin bulunduğunu da tespit etmiştir. Polonya’da gençlere ilişkin bir çalışmada; erkeklerin finansal okuryazarlık seviyesinin kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Swiecka vd.2020). Tunus’ta yapılan araştırmada da yaş, eğitim ve yıllık gelirin finansal okuryazarlık seviyesinde etkili olduğu bulunmuştur (Mouna ve Anis, 2017).

Mahdavi ve Horton (2014) da seçkin bir kolej mezun kadınları örneğinde, onların finansal okuryazarlık derecesini ve bileşenlerini ölçmeye odaklanırken, örneklemin bazı demografik özellikleri olarak hane geliri, medeni durum, çocuk sahibi olup/olmama, ailenin eğitimi, çalışma durumu, eğitim derecesi gibi bazı faktörleri analizine dahil etmiştir.

Yine Kadoya ve Khan (2020)’in yaptığı çalışmada yaş, cinsiyet ve eğitimin finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Bhushan ve Medury (2013) de benzer olarak, finansal okuryazarlığın cinsiyet, eğitim ve gelir tarafından etkilendiğini tespit ederken, finansal okuryazarlık ile yaş arasında ilişki bulamamıştır.

Hassan Al-Tamimi ve Anood Bin Kalli (2009), finansal okuryazarlık seviyesinin, sahip olunan gelir düzeyi, eğitim seviyesi ve işyerinde yapılan işlerden etkilendiğini belirtir. Ayrıca yaptıkları çalışmada, finans/bankacılık veya yatırım alanında çalışanların finansal okuryazarlık düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Kadoya ve Khan (2020) demografik faktör olarak sayılan cinsiyet, yaş ve eğitimin, sosyo-ekonomik faktör olarak sayılan; gelir ve mesleğin, psikolojik faktör olarak öngörülen; gelecek algısının anlamlı bir şekilde finansal okuryazarlığı etkilediğini belirlemiştir.

Senda vd. (2020) ise; finansal okuryazarlığın yatırım kararını etkilemediğini, demografik faktörlerden yaş, gelir ve yatırım tecrübesinin yatırım kararını etkilediğini tespit ederken, ancak cinsiyet ve eğitim gibi diğer demografik faktörlerin ise yatırım kararı üzerinde etkisini bulamamıştır.

4. Yöntem ve Analiz

Finans sektöründe çalışanların profesyonel olarak işlerini yaparken; daha önce almış oldukları eğitim ve kurslarla, finansal okuryazar olarak finansal kararlar alabildiği ve rasyonel davranabildiği bilinmektedir. Fakat aynı finans sektörü çalışanları, kendi bireysel yatırımlarına dair kararlarda finansal okuryazar mıdır ya da finansal okuryazarlığı alacağı kararlarda etkili olur mu? Çalışmada öncelikle bu araştırılmıştır. Böylece bu araştırma 2 soruya cevap vermeyi amaçlamıştır.

Soru 1: Finans sektörü çalışanları bireysel yatırımlarına dair kararlar alırken, finansal okuryazar olarak davranır mı?

Soru 2: Finans sektörü çalışanlarının bireysel yatırımlarında; finansal okuryazar olarak aldığı kararları etkileyen faktörler nelerdir?

Birinci soruda; kurumsal yatırımcıyı temsil eden finans sektörü çalışanlarının sahip oldukları finansal bilgileri **bireysel yatırımlarında** finansal okuryazarlık çerçevesinde uygulayıp uygulamadıkları araştırılacaktır. Başka bir deyişle, finans sektörü çalışanlarının **bireysel yatırımlarında da** finansal okuryazar olarak davranıp davranmadıkları belirlenmeye çalışılacaktır.

İkinci soruda, birinci sorudan çıkan sonuca göre; eğer kurumsal yatırımcıyı temsil eden finans sektörü çalışanları, şahsi finansal yatırımlarında dahi, finansal okuryazar davranışı gösterirlerse ve bu bilgileri kullanarak kararlarını oluştururlarsa; bu davranışlarını etkileyen faktörlerin neler olduğu araştırılacaktır.

4.1 Verinin Toplanması ve Örneklem

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için, bireysel yatırımları olan çeşitli finans kurumlarında çalışan 346 kişiye basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile ulaşılarak, bireysel yatırımlarına dair sorular sorulmuştur. Oluşturulan anket ile veriler hem yüz yüze hem de e-mail yolu ile toplanmıştır.

Analizde bağımsız değişken olarak kullanılacak olan anketin ilk bölümündeki sorular; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, eğitim türü, deneyim ve bireysel yatırım tutarına ilişkindir. Anket formunun ikinci bölümü finansal okuryazarlık hakkında olup, bunlardan 42,33,34,36,35,37,39,40 ve 41 numaralı sorular Lusardi (2008), 32.soru Lusardi ve Tufano (2009)'nın makalelerinden yararlanılarak, ankete dâhil edilmiştir. 12. ve 16. sorular da tarafımızdan oluşturularak, ankete yerini almıştır (Ek 1).

Söz konusu finansal okuryazarlık ile ilgili 12 adet sorunun, içeriği şöyledir; portföy çeşitlendirmesi, paranın zaman değeri, enflasyon, portföy oluşturmanın anlamı, yatırım fonunun anlamı, menkul kıymet borsası, tahvil faizi-piyasa faiz oranı ilişkisi, pay senedi, tahvil ve risk ilişkisi, pay senedi hakkında bilgi, finansal varlık bilgisidir.

Aşağıdaki tabloda ankete katılan finans sektörü çalışanlarının demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklemin Demografik Özellikleri

		%
Çalışılan kurum	Banka genel müdürlüğü	39,0
	Banka şube	14,6
	Portföy yönetimi şirketi	1,1
	Aracı kurum	5,1
	GSYO ve GYO	1,4
	Sigorta şirketi	17,1
	Emeklilik şirketi	0,8
	Katılım bankası	9,6
	diğer ^a	11,2
	Cinsiyet	kadın
erkek		59,7
Yaş	21-30	43,7
	31-40	38,7
	41-50	16,0
	51-60	1,4
	61 ve üzeri	0,3
Medeni durum	Evli	54,6
	Bekar	41,7
	Boşanmış	3,6
Eğitim seviyesi	Lise	2,5
	Üniversite/lisans	70,9
	Yüksek lisans/doktora	26,7
Eğitim alanı	Ekonomi, finans, işletme	76,5
	Mühendislik, teknoloji	8,1
	diğer ^b	15,4

Tablo 1: Örneklemin Demografik Özellikleri (DEVAM)

		%
Finans piyasasında tecrübe	1 yıldan az	17,0
	1-2 yıl arası	15,6
	2-3 yıl arası	10,9
	3-4 yıl arası	16,1
	5 yıldan fazla	40,3
Yatırıma ayrılan tutar	1.000 TL'den az	25,14
	1001-2000 TL	16,76
	2001-5000 TL	17,05
	5001-7000 TL.	6,07
	7.000 TL ve üzeri	35,26

^a finansal ve ekonomik danışmanlık şirketi, fintech şirketi, risk yönetim şirketi.

^b bankacılık ve sigortacılık, aktüerya, matematik, uluslararası ilişkiler, çalışma ekonomisi, siyaset bilimi, iletişim, hukuk, fen bilimleri, kamu yönetimi.

4.2 Bulgular

Finans sektörü çalışanlarının, bireysel yatırımlarına dair kararlarında finansal okuryazar olarak kararlar alıp almadığının tespiti ve bireysel yatırım kararlarında finansal okuryazarlıklarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi için, lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Lojistik regresyon neticesinde 3 model ortaya çıkmıştır. Modellerde bağımlı değişken olan finansal okuryazarlığı belirleyebilmek için, anketin finansal okuryazarlığa dair sorularından yeni bir bağımlı değişken oluşturulmuştur. Bağımlı değişken, her bir sorunun kendi içinde barındırdığı finansal okuryazar olma bilgisini gösteren cevapların (doğru seçeneklerin) ortak oluşumuna göre ortaya çıkmıştır.

Modeller kapsamında; bağımsız değişken olarak cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, eğitim türü, deneyim ve bireysel yatırım tutarı alınmıştır.

1.modelde; bağımlı değişken; 12.,37.,42.,39.,33.sorulardır. Bu durumda cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, eğitim alanı, deneyim ve fon büyüklüğü de bağımsız değişken olarak bulunmuştur. Modelin doğrulama oranı %80,2'dir.

2. modelde; bağımlı değişken; 12.,37.,39.,33.sorulardır. Bu modelde ise; cinsiyet, yaş, eğitim alanı, deneyim ve fon büyüklüğü olmak üzere 5 adet bağımsız değişkenin finansal okuryazarlığı etkilediği belirlenmiştir. Modelin doğrulama oranı ise; %78,7'dir.

3. ve son modelde ise; bağımlı değişken olan finansal okuryazarlık; 16.,37.,33.sorular olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumda modelin; cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, eğitim alanı,

deneyim olmak üzere 5 adet bağımsız değişkeni söz konusudur. Modelin doğrulama oranı %65,4 olarak tespit edilmiştir.

Modeller arasında doğrulama oranı en yüksek (%80,2) olan 1.model kabul edilmiştir. Bu modelde bağımlı değişken olarak analize dahil edilen finansal okuryazarlık soruları (12,37,42,39,33 no'lu) finans sektörü çalışanının, finansal varlık çeşitlendirmesi, finansal varlık bilgisi, risk ilişkisi ve temel finans bilgisi hakkındadır.

Kabul edilen 1. modelde aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; bağımsız değişken olarak, cinsiyet ($p=0,002<0,05$), yaş ($p=0,000<0,05$), eğitim seviyesi ($p=0,01<0,05$), eğitim alanı ($p=0,000<0,05$), deneyim ($p=0,034<0,05$) ve yatırılan fon tutarı ($p=0,000<0,05$) faktörleri, finans sektörü profesyonellerinin, bireysel yatırımlarına dair kararlarında finansal okuryazarlık davranışlarını etkileyen bağımsız değişkenler olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 2: Finansal okuryazarlık seviyesini etkileyen değişkenlerin lojistik regresyon sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Standart hata	Wald testi	Kısıt	p	Exp(B)	%95 Güven Düzeyi	
							Alt Bant	Üst Bant
Cinsiyet	0,28	0,09	9,56	1	0,002*	1,33	1,11	1,59
Yaş	-1,12	0,14	62,77	1	0,000*	0,33	0,25	0,43
Eğitim Seviyesi	0,18	0,07	6,67	1	0,01*	1,20	1,05	1,37
Eğitim Alanı	-0,41	0,07	31,84	1	0,000*	0,66	0,57	0,76
Deneyim	0,09	0,04	4,50	1	0,034*	1,09	1,01	1,19
Fon Tutarı	0,14	0,04	13,54	1	0,000*	1,15	1,07	1,24
Sabit Terim	-0,25	0,38	36,11	1	0,000*	0,11		

*0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Katsayılar üzerinden $1/(1+EXP(-katsayı))$ olasılık dönüşüm formülü hesaplanarak, modelin sonuçları detaylandırılmıştır. Bu işlem neticesinde; erkek finans sektörü çalışanlarının, kadın meslektaşlarına göre bireysel yatırımlarına dair alacakları finansal kararlarda; finansal okuryazar olarak davranma olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yaş değişkeninin de etkili olduğu ortaya çıkmıştır; finans sektörü çalışanlarının yaşı arttıkça, bireysel yatırımlarına dair kararlarında finansal okuryazar davranışı gösterme olasılıklarının azaldığı görülmüştür. Buna ek olarak, finans sektörü çalışanlarının eğitim seviyeleri arttıkça, bireysel yatırımlarında finansal okuryazar olarak karar alma olasılıklarının da arttığı tespit

edilmiştir. Ekonomi, işletme ve finans alanlarında eğitim alan finans sektörü çalışanlarının, mühendislik, teknoloji ve diğer alanlarda eğitim alanlara göre finansal okuryazar davranışı gösterme eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca finans sektöründe çalışanların deneyimlerinin, bireysel yatırımlarında finansal okuryazar davranışı gösterme olasılığını artırdığı anlaşılmıştır. Son olarak, örnek kütledeki finans sektörü çalışanlarının bireysel finansal yatırımlarındaki fon tutarı arttıkça, kendi yatırımlarına dair kararlarında finansal okuryazar davranışı gösterme eğilimlerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Tablo 3’de yukarıdaki tüm sonuçlar özetlenmiştir.

Tablo 3: Tespit edilen bağımsız değişkenlerin finansal okuryazar davranma olasılıkları

		Finansal okuryazar olma olasılıkları (%)
Cinsiyet	kadın	57,1
	erkek	63,8
Yaş	21-30	24,6
	31-40	9,6
	41-50	3,4
	51-60	1,1
	61 ve üzeri	0,4
Eğitim seviyesi	lise	54,5
	lisans	59,0
	lisansüstü	63,3
Eğitim alanı	ekonomi, finans, işletme	39,8
	mühendislik, teknoloji	30,4
	diğer	22,5
Deneyim	1 yıldan az	52,2
	1-2 yıl arası	54,5
	2-3 yıl arası	56,7
	3-4 yıl arası	58,9
	5 yıl ve daha fazla	61,1
Fon büyüklüğü	500 - 1000 TL	53,4
	1001 - 2000 TL	56,9
	2001 - 5000 TL	60,2
	5001 - 7000 TL	63,5
	7001 TL ve üstü	66,6

5. Sonuç ve Gelecek Çalışmalara Öneriler

Ekonomik çevredeki özellikle finansal piyasalardaki dinamik değişiklikler, yatırımcıların finansal bilgi düzeylerini ihtiyaca cevap verecek şekilde artırmayı gerektirir. Buna göre finansal okuryazarlık da bilgi ile donatılmış finansal kararlar almayı içerir. Yatırımcıların bireysel yatırımlarda finansal okuryazarlığın etkisi ile alınacak kararlar, sermaye piyasalarını daha etkin ve daha sürdürülebilir kılacaktır. Ayrıca bu durum, yatırımcıların risk iştahını artıracak, sermaye piyasalarına yönelmelerini hızlandıracaktır.

Ek olarak, kişilerin ya da kurumların, finansal okuryazarlığın katkısı ile finansal kararlarını oluşturması durumunda, finansal okuryazarlığın etkisi diğer alanlara da yansıtacaktır. Örneğin; sermaye piyasalarında çok sayıda finansal okuryazarın bulunması, şirketlere bilinçli yatırım yapılmasını sağlayacak, bu da şirketlerde sermaye birikimine, daha fazla üretim, daha fazla gelir ve daha fazla istihdama yol açacaktır.

Bu çalışmada, finansal piyasalarda işlem yapan finans sektörü çalışanlarının, bireysel finansal yatırımları olması durumunda, yatırımları hakkında alacakları kararlarda finansal okuryazarlığın varlığı araştırılmıştır. Ayrıca finans sektörü çalışanlarının, söz konusu bireysel finans alanındaki yatırımlarında kararlar alırken, finansal okuryazarlıklarını etkileyen etmenler de ortaya konmuştur. Lojistik regresyon analizi sonucunda, doğrulama oranı en yüksek olan modelde, çeşitli finansal kurumlarda çalışan finans sektörü profesyonellerinin, bireysel yatırımlarında da finansal okuryazar olarak davrandığı tespit edilmiştir. Ayrıca finans sektöründe çalışanların kendi bireysel yatırımlarına dair kararlar alırken, finansal okuryazar davranışını sürdürmelerinde birçok faktörün etkili olduğu bulunmuştur. Bu faktörler detaylandırıldığında, örnekleme erkek, 21-30 yaş aralığında, ekonomi, finans ve işletme alanında eğitim almış, lisansüstü derecesi bulunan, finans alanında 5 yıl ve daha fazla tecrübesi olan ve 7.000 TL ve üzeri bireysel yatırımları bulunan çalışanların, finansal okuryazar olarak hareket ettikleri anlaşılmıştır.

Gelecek çalışmalarda, araştırmanın örnekleme genişletilerek, kurumsal yatırımcı çeşitliliği artırılabilir. Ayrıca bu yatırımcıların bireysel yatırımlarına ayırdıkları fon miktarı enflasyondaki artış oranına göre yeniden güncellenebilir. Son olarak, finans sektörü çalışanlarının, finansal okuryazarlıklarını etkileyen bağımsız değişkenlere bilişsel önyargılar da eklenerek, analiz yeniden yapılabilir.

Kaynakça

- AMELIAWATI, Meli and Rediana SETIYANI; (2018), “The Influence of Financial Attitude, Financial Socialization, and Financial Experience to Financial Management Behavior with Financial Literacy as The Mediation Variable”, *KnE Social Sciences*, pp.811–832. doi: 10.18502/kss.v3i10.3174.
- BHUSHAN, Puneet and Yajulu MEDURY; (2013), “Financial Literacy and its Determinants”. *International Journal of Engineering, Business and Enterprise Applications*, 4(2), pp.155-160. <https://www.researchgate.net/publication/264355562>
- CAPLINSKA, Aina and Alina OHOTINA; (2019), “Analysis of Financial Literacy Tendencies with Young People”, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6(4), pp.1736-1749. [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4\(13\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4(13))
- DEEPAK, Pardeep SINGH, and Arnav KUMAR;(2015), “Financial Literacy Among Investors: Theory and Critical Review of Literature”, *International Journal of Research in Commerce, Economics & Management*, 5(4). pp.99-104. <http://ijrcm.Org.In/>
- DEWI, Vera Intanie, Erie FEBRIAN, Nury EFFENDI, Mokhamad ANWAR, and Sulaeman Rahman NIDAR;(2020), “Financial Literacy and its Variables: The Evidence From Indonesia”, *Economics & Sociology*, 13(3), pp.133-154. doi:10.14254/2071-789X.2020/13-3/9
- FRIJNS, Bart, Aaron GILBERT, and Alireza TOURANI-RAD;(2014), “Learning by Doing: The Role Of Financial Experience In Financial Literacy”, *Journal of Public Policy*, 34(1), pp.123-154. doi:10.1017/S0143814X13000275
- GROHMANN, Antonia; (2018), “Financial Literacy and Financial Behavior: Evidence From The Emerging Asian Middle Class”, *Pacific-Basin Finance Journal*, 48, pp.129-143. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2018.01.007>
- HASSAN AL-TAMIMI, Hussein A. and Al ANOOD BIN KALLI; (2009), “Financial Literacy and Investment Decisions of UAE Investors”, *The Journal of Risk Finance*, 10(5), pp.500-516. doi 10.1108/15265940911001402.
- HOGARTH, Jeanne M. and Marianne A. HILGERT ;(2002), “Financial Knowledge, Experience, and Learning Preferences: Preliminary Results From A New Survey on Financial Literacy”, *Consumer Interest Annual*, 48(1), 1-7. <http://www.consumerinterests.org/public/articles/public/articles/FinancialLiteracy-02.pdf>
- HUNG, Angela A., Andrew M. PARKER, and Joanne K.YOONG; (2009), “Defining and Measuring Financial Literacy”, *RAND Working Paper Series WR 708*, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1498674>
- HUSTON, Sandra J. ; (2010), “Measuring Financial Literacy”, *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- KADOYA, Yoshihiko and Mostafa Saidur Rahim KHAN;(2020), “What Determines Financial Literacy in Japan?”, *Journal of Pension Economics and Finance*, 19, 353–371. doi:10.1017/S1474747218000379.

- KAISER, Tim and Lukas MENKHOFF ;(2017), “Does Financial Education Impact Financial Literacy and Financial Behavior, and if so, When?”, *The World Bank Economic Review*, 31(3), 611-630. <https://doi.org/10.1093/wber/lhx018>
- KNOLL, Melissa A. Z.and Carrie R.HOUTS ;(2012), “The Financial Knowledge Scale: An Application of Item Response Theory To The Assessment of Financial Literacy”, *Journal of Consumer Affairs*, 46(3), 381-410. doi: j.1745-6606.2012.01241.x
- LUSARDI, Annamaria and Olivia S.MITCHELL;(2007), “Baby Boomer Retirement Security: The Roles Of Planning, Financial Literacy, And Housing Wealth”, *Journal of Monetary Economics*, 54(1), 205-224
- LUSARDI, Annamaria; (2008), *Household Savings Behavior: The Role Of Financial Literacy, Information, And Financial Education Programs* ,Working Paper No. 13824.Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research Inc..
- LUSARDI, Annamaria and Peter TUFANO; (2009), *Debt Literacy, Financial Experiences, And Overindebtedness*. National Bureau of Economic Research, Inc. NBER Working Paper No. 14808, doi 10.3386/w14808.
- LUSARDI, Annamaria; (2012), *Numeracy, Financial Literacy, And Financial Decision-Making*. NBER Working Paper No. 17821. National Bureau of Economic Research, Inc.
- LUSARDI, Annamaria and Olivia S.MITCHELL ;(2014), “The Economic Importance of Financial Literacy: Theory And Evidence”, *Journal of Economic Literature*, 52 (1). 5-44. doi: 10.1257/jel.52.1.5
- LUSARDI, Annamaria ; (2019), “Financial Literacy and the Need for Financial Education: Evidence and Implications”, *Swiss Journal Economics Statistics*, 155(1). <https://doi.org/10.1186/s41937-019-0027-5>
- LYONS, Angela C. and Josephine KASS-HANNA ;(2021), “A Methodological Overview To Defining And Measuring “Digital” Financial Literacy”, *Financial Planning Review*, 4(2), e1113. DOI: 10.1002/cfp2.1113
- MAHDAVI, Mahnaz and Nicholas J.HORTON; (2014), “Financial Knowledge Among Educated Women: Room For Improvement”, *Journal of Consumer Affairs*, 48(2), 403-417. doi: 10.1111/joca.12032
- MOUNA, Amari and Jarboui ANIS; (2017), “Financial Literacy In Tunisia: Its Determinants And Its Implications On Investment Behavior”, *Research in International Business and Finance*, 39, 568-577. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2016.09.018>
- RAUT, Rajdeep Kumar ; (2020), “Past Behaviour, Financial Literacy And Investment Decision-Making Process Of Individual Investors”, *International Journal of Emerging Markets*, 15(6), 1243-1263. doi 10.1108/IJOEM-07-2018-0379.
- ROBB, Cliff A. and Ann WOODYARD ;(2011), “Financial Knowledge And Best Practice Behavior”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(1), 60-71. <https://ssrn.com/abstract=2061308>

- SCOTT, Robert H.III. ;(2010), “Credit Card Ownership Among American High School Seniors: 1997–2008”, *Journal of Family And Economic Issues*, 31(2), 151-160. doi 10.1007/s10834-010-9182-7.
- SENDA, Deavicris Ari, Caecilia Wahyu Estining RAHAYU, and Christina Heti Tri RAHMAWATI ; (2020), “The Effect Of Financial Literacy Level And Demographic Factors On Investment Decision”, *Media Ekonomi Dan Manajemen*, 35(1), 100-111. <http://dx.doi.org/10.24856/mem.v35i1.1246>.
- SINGH, Upendra ;(2014), “Financial Literacy and Financial Stability Are Two Aspects Of Efficient Economy”, *Journal of Finance, Accounting and Management*, 5(2), 59-76.
- SOHN, Sang-Hee, So-Hyun JOO, John E. GRABLE, Seonglim LEE, and Minjeung KIM ; (2012), “Adolescents’ Financial Literacy: The Role of Financial Socialization Agents, Financial Experiences, And Money Attitudes In Shaping Financial Literacy Among South Korean Youth”, *Journal of Adolescence*, 35(4), 969-980. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.02.002>
- SWIECKA, Beata, Eser YESILDAG,Ercan ÖZEN, and Simon GRIMA;(2020), “Financial Literacy: The Case Of Poland”, *Sustainability*, 12(2), 700. <https://doi.org/10.3390/su12020700>
- THALER, Richard H.; (1999). “The End of Behavioral Finance”, *Financial Analysts Journal*, 55(6), 12-17. <https://doi.org/10.2469/faj.v55.n6.2310>.
- VAN ROOIJ, Maarten, Annamaria LUSARDI, and Rob ALESSIE; (2011), “Financial Literacy And Stock Market Participation”, *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2011.03.006>
- VOLPE, Ronald P., Joseph E.KOTEL, and Haiyang CHEN; (2002), “A Survey Of Investment Literacy Among Online Investors”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 13(1), 1-16.
- YEW, Siew-Yong, Chen-Chen YONG, Kee-Cheok CHEONG, and Nai-Peng TEY, ;(2017), “Does Financial Education Matter? Education Literacy Among Undergraduates In Malaysia”, *Institutions and Economies*. 9(1), 43-60.
- WAGNER, Jamie F.; (2015), *An Analysis of The Effects of Financial Education on Financial Literacy and Financial Behaviors*, (Doctoral dissertation, Faculty of The Graduate College at the University of Nebraska,) Lincoln, Nebraska
- WIDYASTUTI, Umi, Ati SUMIATI,, HERLITAH, H. and Inaya Sari MELATI, ; (2020), “Financial Education, Financial Literacy, And Financial Behaviour: What Does Really Matter?”, *Management Science Letters*, 10(12), 2715-2720. doi: 10.5267/j.msl.2020.4.039

Ek1: Çalışmada kullanılan anket soruları

S.12. “Finansal araçlara yatırım yaparken portföy oluşturmayı tercih ederim.”

- 1.Kesinlikle katılıyorum
- 2. Katılıyorum
- 3.Kararsızım
- 4.Katılmıyorum
- 5.Kesinlikle katılmıyorum

**S.16. “Portföyün tek tip finansal varlık çeşitlerinden oluşturulması daha etkin olur.”
(Örneğin, sadece çeşitli pay senetleri veya sadece çeşitli şirketlere ait tahviller gibi)**

- 1. Kesinlikle katılıyorum
- 2. Katılıyorum
- 3. Kararsızım
- 4. Katılmıyorum
- 5. Kesinlikle katılmıyorum

S.32. 1000 TL’ye bir buzdolabı almış olun. Bunu nasıl ödemeyi tercih edersiniz?

- 1. 12 ay boyunca 100 TL taksit ödeyerek
- 2. Tüketici kredisiyle peşin (%20 faiz oranı ile 1 yıl vadenin sonunda bankaya 1200 TL ödemek üzere)

S.33. Bankada 1.000 TL tutarında 1 yıl vadeli mevduatınız olsun. Mevduat faiz oranı yıllık net %10 ve enflasyon oranı da yıllık %15 olsun. 1 yıl sonunda paranızın;

- 1. 1.100 TL’den daha fazla satın alma gücü olacak
- 2. tam olarak 1100 TL kadar satın alma gücü olacak
- 3. mevcuttan daha az satın alma gücü olacak

S.34. “Çok iyi verileri olan tek bir pay senedine yatırım yapmak, pay senedi içerikli herhangi bir yatırım fonundan daha güvenilir getiri sağlar” ifadesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- 1.Doğru
- 2. Yanlış
- 3. Fikrim yok

S.35. Menkul Kıymet Borsasının pay senetleri ile ilgili esas fonksiyonunu aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi tanımlar?

- 1. “ Menkul kıymetler borsası şirket karlarının doğru tahmin edilmesine katkı sağlar.
- 2. “ Menkul kıymetler borsası şirketlerin piyasa değerlerinin artmasını kolaylaştırır”
- 3. “ Menkul kıymetler borsası daha çok, satmak üzere pay senedi alımlarına katkı sağlamaktadır.

4. Yukarıdakilerden hiçbiri
5. Fikrim yok

S.36. Yatırım fonları hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Yatırım fonlarına bir kez yatırım yapıldığında fondan kazançla ayrılmak için en az 1 yılın beklemek gerekir.
2. Yatırım fonlarının esas yararı aynı anda farklı tür finansal varlıklara yatırım yapabilmeyi sağlamasındadır.
3. Yatırım fonlarının getirileri büyük olasılıkla, geçmiş performanslarına benzer olacaktır.
4. Hiçbiri
5. Fikrim yok

S.37. Piyasa faiz oranlarının düşüş sürecinde, piyasadaki tahvil fiyatları nasıl etkilenir?

1. Tahvil fiyatları artar.
2. Tahvil fiyatları düşer.
3. Aynı kalır.
4. Hiçbiri
5. Fikrim yok.

S.39. “Şirket pay senedi, şirket tahvilinden daha risklidir.” ifadesi;

1. Doğru   2. Yanlış   3. Fikrim yok.

S.40. Uzun vadeli yatırımlar için (ör; 10 veya 20 yıllık) aşağıdaki varlıklardan hangisi daha yüksek getiri sağlar?

1. Vadeli mevduat
2. Şirket tahvilleri
3. Pay senetleri
4. Hiçbiri
5. Fikrim yok
6. Hepsi aynı
5. Ons Altın
6. Gram Altın
7. Fikrim yok

S.41. Aşağıdaki varlıklardan hangisi, daha yüksek dalgalanmalar gösterir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1. Vadeli mevduat faiz oranları
- 2. Şirket tahvilleri
- 3. Devlet tahvilleri
- 4. Pay senetleri

S.42. Bir yatırımcı fonlarını çeşitli varlıklardan oluşan bir portföyde tutarsa; portföyün riski;

- 1. Artar
- 2. Azalır
- 3. Aynı kalır
- 4. Hiçbiri
- 5. Fikrim yok